

TEHNIKA I INFORMATIKA U OBRAZOVANJU

3. Internacionalna Konferencija, Tehnički fakultet Čačak, 7–9. maj 2010.

TECHNICS AND INFORMATICS IN EDUCATION

3rd International Conference, Technical Faculty Čačak, 7–9th May 2010.

UDK: 37:(004.5+004.738.5)

Stručni rad

ZAVISNOST OD PREKOMERNOG KORIŠĆENJA SERVISA INTERNETA

Miloš Vujić¹, Bratislav Filipović²

Rezime: Sam računar je multimedijalni didaktički medij, čije korišćenje može da se obavlja i u druge svrhe. Sve mnogobrojnije uvođenje i korišćenje Interneta, direktna komunikacija slikom, tekstom, zvukom sa ostalim korisnicima globalne mreže, može dovesti do promene socijalizacije kao i do psihološke zavisnosti njenih korisnika. To je problem sa kojim se odavno sreću i mnoge razvijene zemlje a koja nije zaobišla ni našu u prvom redu populaciju učenika, studenata kao i drugih mlađih ljudi. Postoje mnogobrojna iskustva na koje nas upozoravaju naši najeminentiji sociološki, pedagoški i psihološki stručnjaci u obrazovnom sistemu kao i šire javno mnjenje. Na osnovu jednostavnog testa psihologa Joanna Lipari sa kalifornijskog univerziteta UCLA izvršili smo jedno istraživanje u ekonomskoj školi u Jagodini na početku ove školske godine na uzorku određenog broja učenika prvog razreda, da proverimo koliko postoji potencijalna zavisnost od korišćenja Internet on-line servisa.

Ključne reči: Internet, zavisnost, učenici, Joanna Lipari, test.

ADDICTION OF EXCESSIVE USE OF THE INTERNET SERVICE

Summary: A computer itself is a multimedia didactic medium, but it can be used in many other ways. Global use of the Internet, direct communication by an image, text message and/or sound with other users of the global network, can lead to changes in the socialization and psychological dependence to its users. This is a problem that has been interfering in development of many countries and that plague did not bypassed our students and other young people. Many experts in fields of Sociology, Pedagogy and Psychology are constantly warning us about this problem. Based on a simple test by psychologist Joanna Lipari from the University of California UCLA, we performed a study in the School of Economics in Jagodina at the beginning of this year on sample of a number of first grade students to check if there is a potential dependency on using of on-line services.

Keywords: Internet addiction, students, Joanna Lipari, test.

¹ Mr Miloš Vujić, dipl. inž., nastavnik računarstva i informatike, Ekonomska škola, K. Milice bb, Jagodina, E-mail: vmilosv@ptt.rs

² Bratislav Filipović, ecc, Agencija za obrazovanje i posredovanje " FILIPOVIĆ – FB Soft, 7 juli br. 11, Jagodina, E-mail: skolafbsoft@nadlanu.com

1. SVETSKE I DOMAĆE PROCENE ZAVISNOSTI OD KORIŠĆENJA SERVISA INTERNETA

Postoje neke procene da u svetu deset posto populacije a to je blizu 70 miliona ljudi, je zavisno od korišćenja servisa Interneta. Medicinski stručnjaci, ovu zavisnost tretiraju zajedno sa narkomanijom i alkoholizmom. Zvanični podaci ukazuju da je u Srbiji oko dva miliona korisnika priključeno na Internet, ili skoro 20 procenta populacije a to je prema predhodnom kriterijumu **200.000 osoba koje su postale zavisne** od korišćenje svetske globalne računarske mreže.

Kod nas u Beogradu postoje dve ustanove za lečenje zavisnosti od Interneta, kao i više savetovališta za odvikavanje od preteranog korišćenja on-line servisa. **Specijalni pedagog Milan Radovanović** u defektološkom savetovalištu "Entera" u Beogradu izjavio je: "To je savremena bolest, koja se kao zaraza širi. Ili drugačije-mentalni poremećaj, zato što oni u virtuelnom svetu nalaze ono što ne mogu u realnom, indetifikuju se, na primer, sa likovima koje im nudi nerealni svet. Mladi su previše okupirani Internet-komunikacijom, ali bojim se da su vezani, i da je to jedina njihova komunikacija sa svetom. Treba ih pitati ili proveriti koliko čitaju, na primer, i šta, koje su slike "uživo videli", koje pozorišne predstave, da li su stvarno poljubili devojkju, dotakli je, nasmejali se u stvarnosti sa prijateljima... Oni iskustvo i informacije uzimaju sa Interneta, a one ne moraju biti tačne. Internet je šuma u kojoj se nezna šta je tačno a šta netačno. Mada nema pouzdanih podataka, procenjuje se da u Srbiji ima više desetina hiljada Internet zavisnika. Strani eksperti ukazuju da u svetskoj globalnoj mreži patološku potrebu za Internetom imaju oni koji više od šest sati dnevno provode u "spajanju svetova ". Oni sede pred računarom, njihova čula su potpuno zaokupljena virtuelnim doživljajima. Oni znaju da naprave skandal od vlastitog života ukoliko ustanove da više nemaju internet-sate. Lekari su napravili uputstvo kako zavisnici sami sebe da prepoznaju ako se već ne obaziru na savete drugih. Prvo, ako lažu da izlaze ili da se bave nekim sportom, ako troše previše novca na kompjutersku opremu, ako osećaju stalnu potrebu, gde god bili, da se priključuju na Internet i uopšteno ako negiraju da imaju bilo kakvih problema zbog preterane zavisnosti u korišćenju ove mreže".

Dr. Vojislav Bugarski, psiholog instituta za neurologiju Kliničkog centra u Novom Sadu, koji više od decenije istražuje epidemiju Internetske zavisnosti, mišljenja je: "Aktuelna istraživanja koja proučavaju pojavu zavisnosti od Interneta sve manje stavljaju akcenat na jasno definisani broj sati kao osnovni kriterijum za nastanak zavisnosti, već se prvenstveno fokusiraju na posledice, koja usled ovakvog preteranog načina upotrebe Interneta, nastaju. Tu se prvenstveno misli na postepenu disfunkcionalnost u odnosu na porodicu, posao i okolinu. Reč je o klinički značajnim psihičkim oštećenjima".

Poznati sociolog Ratko Božović, o ovoj zavisnosti ima objašnjenje: " Nove tehnologije - da, ali sam protivnik da jedna komunikacija isključuje sve ostale. Ne-apsolutnoj dominaciji jednog. To je onda bogatstvo siromaštva. Niko ne negira korisnost Internet-prostora. Skraćuje vreme, daje obilje informacija, daje sliku, putovanje na najudaljenija mesta, koja nikada nismo videli. Ima dvosmernu ili višesmernu komunikaciju. On može da vam da potpuno novi identitet. Možete da postanete neko drugi u društvenom, polnom, verskom, etničkom i bilo kom drugom smislu. I, postajete potpuno nova ličnost. "

Postoje različiti tipovi Internet-zavisnika. Kompulzivni pretraživači informacija, onda, oni opsednuti sajber-seksom, pa zavisnici od virtuelnih veza i prijateljstava, opsesivni igrači i patološki korisnici Internet pošte (mejlokoličari). Za sve njih je zajedničko da su

izolovani, druže se samo sa virtuelnim prijateljima, asocijalni su, sebični i egocentrični. I, usamljeni, do bola. Tanka je nit između igrice i kockanja preko Interneta. I jedno i drugo stvara zavisnike, koji čitave porodice uvlače i do tragedije. U svetu je već istraženo da je on-line kockanje, posao vredan više milijardi dolara, a zabeležene su i prve žrtve, mahom mladi ljudi koji nisu u stanju da vrate dug.

2. TEST ZAVISNOSTI PSIHOLOGA JOANNE LIPARI

Psiholog Joanna Lipari sa kalifornijskog univerziteta UCLA navodi da kao bilo šta u životu, pa i prekomerno korišćenje Facebook-a i Youtybe-a može dovesti do nekih vrsta teških zavisnosti. Ona navodi da zavisnost od Facebook-a još uvek nije uvrštena u službenu listu bolesti i psihičkih poremećaja, ali s obzirom na devijantno ponašanje sve većeg broja korisnika ovog servisa, vrlo brzo bi se mogla naći u nekoj medicinskoj publikaciji. J. Lipari je **definisala pet znakova** koji ukazuju na zavisnost od korišćenja Facebook-a i Youtybe-a i to:

- Propuštate san* zbog korišćenja Facebook-a ili Youtybe-a,
- Na ovim servisima *provodite više od sat vremena* dnevno,
- Opsesivno *pronalazite nekadašnje drugove* i prijatelje na Facebook-u i komunicirate sa njima,
- Ignorišete svoje poslovne obaveze* i umesto da učite vi intezivno surfujete po Facebook-u,
- Pomisao na napuštanje* Facebook-a или Youtybe-a u vama izaziva nemir.

Potvrdni odgovori na predhodne izložene tvrdnje mogu ukazati na postojanje zavisnosti od ovih servisa, navodi Joanna Lipari i predlaže jednostavni test: probajte da izdržite jedan jedini dan bez njih. Ako vam dan prodje u stresu i nemiru, definitivno ste postali zavisni.

3. PRIMENA I REZULTATI TESTA ZAVISNOSTI U EKONOMSKOJ ŠKOLI

Na osnovu ovog jednostavnog testa izvršili smo jedno istraživanje u ekonomskoj školi u Jagodini na početku ove školske godine na uzorku određenog broja učenika prvog razreda, trećeg i četvrtog stepena stručnosti, da proverimo koliko postoji potencijalna zavisnost od korišćenja nabrojanih on-line servisa. Prikažimo formu korišćenog upitnika:

Na ova pitanja odgovorite iskreno i ona uopšte ne utiču na vašu ocenu.

1. Da li imate računar koji je povezan sa Internetom?	Da	Ne
2. Da li propuštate san zbog korišćenja Facebook-a ili Youtybe-a?	Da	Ne
3. Da li na ovim servisima provodite više od sat vremena dnevno?	Da	Ne
4. Da li intezivno pronalazite nekadašnje drugove i prijatelje na Facebook-u i komunicirate sa njima?	Da	Ne
5. Da li često umesto da učite vi intezivno surfujete po Facebook-y?	Da	Ne
6. Da li pomisao na napuštanje Facebook-a ili Youtybe-a u vama izaziva nemir?	Da	Ne

Uzorak i konačne rezultate istraživanja prikazimo sledećim tabelama:

Tabela 1: Struktura odgovora učenika na datom upitniku, koji koriste Internet (sa potvrdnim odgovorom na prvo pitanje) i njene on-line servise.

Pitanja	pitanje br.2		pitanje br.3		pitanje br.4		pitanje br.5		pitanje br.6	
	Da	%	Da	%	Da	%	Da	%	Da	%
Broj ispitanika	29	37.6	61	79.2	54	70.1	36	46.8	23	29.9

Više od 70 % ispitanika provode više od jedan sat dnevno na servisima Interneta (79.2 %) i intenzivno pronalaze nakadašnje drugove i prijatelje na servisima Facebook-a ili Youtybe-a (70.1 %). Više od trećine propušta san zbog korišćenja Interneta dok se u sličnom broju učenika pojavljuje i nemir zbog eventualne zabrane korišćenja istih. Polovina ispitanika radije se odlučuje za surfovanje radi zabave na Internetu nego za učenje.

Tabela 2: Tabela sumiranih rezultata učenika iz ankete o zavisnosti korišćenja servisa Interneta .

Karakteristike	Broj ispitanika	Koristi Internet		Potencijalno pozitivni na testu zavisnosti		Pozitivni na testu zavisnosti	
		Pojed.	%	Pojed.	%	Pojed.	%
Kategorija ispitanika i rezultati	123	77	62.6	17	22.1	14	18.2

Potencijalno pozitivni na testu zavisnosti od korišćenja servisa Interneta, odnose se na ispitanike koji koriste Internet i koji su potvrdno odgovorili na sva pitanja, osim jednog, bilo kog koji je dat na prikazanom upitniku.

4. ZAKLJUČAK

Ako uporedimo standard od deset procenata zavisnika onih koji koriste Internet i navedene on-line servise, možemo zaključiti da se ova populacija naših učenika **nalazi iznad (18.2%)** "svetskog trenda" ove nikako naivne zavisnosti. Ako uzmemo u obzir i potencijalno pozitivne ispitanike, koji mogu svakog trenutka da pripadnu i grupi pozitivno zavisnih, dolazimo do zaista zabrinjavajućih 22.1% učenika koji pripadaju ovoj rizičnoj grupaciji koji koriste Internet i njene zabavne on-line servise. Od izuzetne je važnosti, konstantna edukacija ovih učenika u načinu sprečavanja navedenih posledica kao i njihovo sociološko usmeravanje na više aktivnosti "realnog i stvarnog života" sa svojim vršnjacima.

5. LITERATURA

- [1] <http://www.psychologytoday.com/>
 [2] Vujić M.: *Dva lica Interneta, časopis: Prosvetni pregled deo pedagoška praksa*, s.1-3 br.2432, Beograd, 2009.